

مدیرکل محترم آموزش و پرورش استان...

با سلام و احترام

در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و نقشه راه اجرای سند (پروژه‌های شماره ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲ و ۵۴) و با تأکید بر ضرورت حرکت از برنامه درسی کتاب‌محور به سوی برنامه درسی مدرسه‌محور، انعطاف‌پذیر، موقعیت‌محور و مبتنی بر اقتضائات واقعی محیط‌های تربیت و یادگیری، «زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی» برای اجرا در سال تحصیلی ۱۴۰۶-۱۴۰۵ در ۲۰۰ مدرسه منتخب از تمامی استان‌ها ابلاغ می‌شود. این زیست‌بوم به عنوان مهم‌ترین برنامه تحولی وزارت آموزش و پرورش با تأکید بر: نقش حرفه‌ای مدرسه، توجه به تفاوت‌های محیطی و ظرفیت‌های محلی، یادگیری معنادار و تجربی، تنوع‌بخشی به محیط‌ها و موقعیت‌های یادگیری، مشارکت عوامل مدرسه و خانواده و پشتیبانی علمی مستمر از فرایند اجرا، زمینه را برای بهبود کیفیت تربیت و ارتقای یادگیری دانش‌آموزان فراهم می‌سازد. موفقیت این برنامه، بیش از وابستگی به اجرای یک دستورالعمل اداری، نیازمند اهتمام و پیگیری حمایت‌گرانه همه سطوح آموزش و پرورش از مدارس مجری است. بر همین اساس، انتظار می‌رود مدیران کل محترم استان‌ها با بهره‌گیری از ظرفیت معاونت‌های ذی‌ربط، مناطق/نواحی/شهرستان‌های هدف، مدارس منتخب، راهبران برنامه درسی و گروه‌های آموزشی، ضمن فراهم‌سازی الزامات و بسترهای اجرایی مناسب، پشتیبانی علمی و حرفه‌ای مستمر، توانمندسازی عوامل آموزشی و تربیتی، پایش حمایتی و مستندسازی فرایند اجرا را در اولویت قرار دهند.

مقتضی است، ضمن مطالعه دقیق دستورالعمل پیوست و ابلاغ مفاد آن به واحدهای ذی‌ربط، اجرای بهینه آن در چارچوب ساختارها و مسئولیت‌های تعیین‌شده، به‌صورت مستمر مورد پایش، ارزیابی و حمایت قرار گیرد. مسئولیت حسن اجرای این دستورالعمل در سطح استان برعهده آن اداره کل می‌باشد. همچنین، مطابق سازوکار پیش‌بینی‌شده در دستورالعمل، ارسال گزارش اقدامات، پیشرفت اجرا، تجارب موفق و چالش‌های اساسی به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، ضروری است.

علیرضا کاظمی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

دستورالعمل اجرای زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی

سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶

فهرست مطالب

۱-	مقدمه.....	۳
۲-	تعاریف و اصطلاحات.....	۳
۳-	اهداف.....	۴
۴-	دامنه اجرا.....	۵
۵-	رویکردها و اصول اجرا.....	۵
۶-	ساختار اجرایی و شرح وظایف.....	۶
۶-۱	سطح ستاد: شورای راهبری تحول در برنامه درسی.....	۷
	الف) ترکیب اعضای شورا.....	۷
	ب) شرح وظایف شورا.....	۷
۶-۲	دبیرخانه اجرایی ستادی.....	۸
	شرح وظایف دبیرخانه.....	۸
۶-۳	سطح استان: شورای استانی پشتیبانی علمی زیست‌بوم جدید برنامه درسی.....	۸
	الف) ترکیب اعضا.....	۸
	ب) شرح وظایف شورا.....	۹
	ج) دبیرخانه استانی.....	۱۰
۶-۴	سطح منطقه: شورای منطقه‌ای پشتیبانی علمی زیست‌بوم جدید برنامه درسی.....	۱۰
	الف) ترکیب اعضا.....	۱۱
	ب) شرح وظایف شورا.....	۱۱
	ج) دبیرخانه منطقه‌ای.....	۱۲
۶-۵	سطح مدرسه: شورای علمی برنامه درسی مدرسه‌ای.....	۱۳
	الف) ترکیب اعضا.....	۱۳
	ب) شرح وظایف شورا.....	۱۳
۷-	ملاحظات و نکات قابل توجه.....	۱۴
۸-	نظارت، پایش، گزارش‌دهی و مستندسازی.....	۱۷
۹-	ملاحظات و الزامات استقرار در سال نخست اجرا.....	۱۹

۱- مقدمه

برنامه‌های آموزشی و تربیتی، هسته مرکزی نظام تعلیم و تربیت و از عوامل اساسی رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان هستند. در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، «زیرنظام برنامه درسی» یکی از مهم‌ترین زیرنظام‌های نظام تربیت رسمی عمومی است و نقطه کانونی تغییر و تحول در دیگر زیرنظام‌ها نیز به شمار می‌رود. از این رو، تحول در برنامه درسی در کانون برنامه‌های تحولی وزارت آموزش و پرورش بوده و زمینه‌ساز تحول در دیگر عناصر و ابعاد این نظام خواهد شد.

در راستای تحقق تکالیف و انتظارات اسناد و مصوبات بالادستی در زمینه تحول در برنامه درسی شامل: سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش، برنامه درسی ملی، زیرنظام برنامه درسی، نقشه راه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (پروژه‌های شماره ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲ و ۵۴) و به صورت ویژه، مصوبه ماده واحده «طرح‌واره تحول در برنامه درسی تا سطح مدرسه» (مصوب جلسه ۱۰۵۴ شورای عالی آموزش و پرورش در تاریخ ۱۴۰۳/۱۲/۲۰)، «زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی» پس از طراحی و اجرای محدود در ۸ مدرسه در سال تحصیلی گذشته، در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶ و در مرحله **الگوسازی**، در قریب به ۲۰۰ مدرسه در سراسر کشور اجرا خواهد شد. در زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی، علاوه بر یکپارچگی همه برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی در مدرسه در قالب یک برنامه درسی مدرسه‌ای، مواد و منابع مورد نیاز برای تحقق این اهداف نیز در قالب بسته‌های تربیت و یادگیری در اختیار مدارس قرار می‌گیرد، همچنان‌که برای مراقبت از استقرار و استمرار درست برنامه درسی در مدرسه، تدابیر و اقدامات حمایتی و مراقبتی ویژه‌ای صورت می‌گیرد.

از مهم‌ترین ویژگی‌های این زیست‌بوم، **حرکت از رویکرد صرفاً کتاب‌محور به رویکرد برنامه‌محور** و همچنین، از نگاه ستاد‌محور به برنامه درسی، به نگاهی متوازن است که نقش مدرسه، منطقه و استان در برنامه درسی نیز به رسمیت شناخته می‌شود.

این دستورالعمل، به‌عنوان **چارچوب کلی مأموریت واحدهای مختلف ستاد، استان و منطقه در پشتیبانی علمی از اجرای زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶** (مرحله الگوسازی) به شمار می‌آید.

۲- تعاریف و اصطلاحات

۲-۱) زیست‌بوم جدید برنامه درسی: نظام جدید طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی - تربیتی در مدرسه است که مبتنی بر تغییر رویکرد از کتاب‌محوری به برنامه‌محوری و زمینه‌سازی برای انعطاف در اجرای برنامه‌های درسی در مدارس، پایه‌گذاری شده است. این نظام جدید، سه رکن اساسی به هم پیوسته دارد:

(۱) راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای: به‌عنوان چارچوبِ نظم‌دهنده به همه برنامه‌های تربیتی و آموزشی مدرسه؛

(۲) بسته‌های تربیت و یادگیری: به‌عنوان فرصت‌های یادگیری پیشنهادی محقق‌کننده انتظارات ارائه شده در «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه»؛

(۳) نظام پشتیبانی علمی از اجرای برنامه درسی در مدرسه: به‌عنوان مجموعه تدابیر اطمینان‌بخش نسبت به اجرای مناسب و آگاهانه دو رکن پیشین در مدرسه.

۲-۲) راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای: ترجمه مدرسه‌ای برنامه درسی ملی که انتظارات ملی از مدرسه در هر دوره تحصیلی را به تفکیک پایه و به‌صورت عینی، مشخص می‌کند و مبنای تصمیم‌گیری مدیر، معلم و سایر عوامل مدرسه برای طراحی و برنامه‌ریزی آموزشی و تربیتی در مدرسه خواهد بود.

۲-۳) بسته‌های تربیت و یادگیری: مجموعه‌ای از فرصت‌ها و منابع تربیت و یادگیری پیشنهادی (شامل کتاب‌های درسی، راهنمای معلم، راهنمای والدین و سایر مواد و منابع نوشتاری و غیر نوشتاری) که به‌عنوان منابع و ابزارهایی برای تحقق راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای، در اختیار مدرسه قرار می‌گیرند.

۲-۴) نظام پشتیبانی علمی از مدرسه: مجموعه برنامه‌ها، تدابیر، اقدامات و فرآیندهای حمایتی و توانمندساز ستاد، استان و منطقه برای تحقق شایسته راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای در مدرسه که در سه محور کلی: (الف) استقرار برنامه درسی مدرسه‌ای در مدرسه، (ب) مراقبت، رصد و پایش اجرای صحیح برنامه درسی مدرسه‌ای به صورت مستمر، و (ج) اصلاح، بهبود و غنی‌سازی برنامه درسی مدرسه‌ای طبقه‌بندی می‌شوند.

۲-۵) تقویم سالانه مدرسه: جدول زمانی توزیع عناوین دروس و فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مدرسه در طول سال تحصیلی که برنامه هفتگی و روزانه هر پایه تحصیلی را مشخص می‌کند و نقشه اجرای برنامه درسی مدرسه‌ای در آن مدرسه خاص است. این جدول، در چارچوب مشخص شده در «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای دوره اول ابتدایی» و متناسب با اقتضائات فرهنگی، محیطی، نیروی انسانی و امکانات مدرسه، در ابتدای سال تحصیلی توسط مدیر مدرسه (با همکاری راهبر برنامه درسی و دیگر عوامل مدرسه) تنظیم خواهد شد.

۳- اهداف

۱. برنامه‌ریزی شایسته برای تحقق انتظارات ملی برنامه‌های درسی در مدرسه و مدیریت اجرای درست برنامه‌های درسی

۲. تغییر رویکرد تدریجی نظام آموزش و پرورش از کتاب‌محوری به برنامه‌محوری و از نگاه محوری به آموزش به تربیت یکپارچه، چندساحتی و متوازن.

۳. استقرار مفهومی و عملیاتی برنامه‌های آموزشی و تربیتی به صورت یکپارچه در مدرسه از طریق آماده‌سازی، توانمندسازی و پیش‌بینی تمهیدات، ظرفیت‌ها و الزامات لازم برای اجرای اثربخش برنامه‌های درسی و تربیتی.

۴. **تقویت نقش، اختیار و مسئولیت حرفه‌ای مدرسه، منطقه و استان** در تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌های آموزشی و تربیتی، در چارچوب اهداف، شایستگی‌ها و انتظارات برنامه درسی ملی.
۵. **بهره‌گیری هدفمند از ظرفیت‌های بومی، محلی، منطقه‌ای و محیطی** در طراحی و اجرای برنامه‌های مدرسه‌ای، فراهم‌سازی فرصت‌های متنوع و استفاده مؤثر از فضاها، زمان، منابع و امکانات مدرسه.
۶. **مراقبت، پایش و نگهداشت برنامه‌های آموزشی و تربیتی** از طریق نظارت‌های مستمر توانمندساز، حمایت‌گرانه و تسهیل‌گرانه، تأمین منابع و مشاوره علمی، شناسایی به‌موقع مسائل و چالش‌ها و پیشگیری از انحراف، تضعیف یا فاصله‌گرفتن اجرای برنامه‌ها از اهداف و انتظارات تعیین‌شده.
۷. **ایجاد سازوکار مستمر بازخورد، اصلاح و بهبود** و غنی‌سازی و توسعه‌ی مستمر برنامه‌های درسی در سطوح مدرسه‌ای، منطقه‌ای، استانی و ملی.
۸. **توسعه و بهبود مستمر شایستگی‌های حرفه‌ای مدیران، معلمان و عوامل مدرسه** با بهره‌گیری از ظرفیت‌های ملی، استانی و منطقه‌ای همانند گروه‌های آموزشی و شبکه‌ها و اجتماعات یادگیری حرفه‌ای.
۹. **تقویت مشارکت خانواده، دانش‌آموزان و سایر ذی‌نفعان** در طراحی، اجرا، پشتیبانی و ارزشیابی برنامه‌های آموزشی و تربیتی متناسب با نقش و مسئولیت آنان.
۱۰. **تقویت ظرفیت مدرسه برای انطباق / متناسب‌سازی مسئولانه برنامه‌های درسی با اقتضائات محیطی** بدون عدول از اهداف، شایستگی‌ها و انتظارات اساسی برنامه درسی ملی.
۱۱. **ایجاد چرخه یادگیرنده و مستمر «آماده‌سازی، توانمندسازی، اجرا، مراقبت، پایش، بازخورد، اصلاح، غنی‌سازی، انطباق و بهبود»** به‌عنوان مبنای استقرار و تداوم زیست‌بوم جدید برنامه درسی در مدرسه.

۴- دامنه اجرا

اجرای زیست‌بوم جدید برنامه درسی در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶ در دوره اول ابتدایی پایه اول ابتدایی در ۱۹۳ مدرسه منتخب در سطح همه ادارات کل استانی انجام می‌شود. تعداد و نوع مدارس منتخب و مناطق/ نواحی/ شهرستان‌های هدف، پیش‌تر با هماهنگی معاونت آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش تعیین شده‌اند.

۵- رویکردها و اصول اجرا

۱. **پایبندی به اهداف و چارچوب انتظارات ملی:** نقطه کانونی در اختیار مدرسه و معلم در انتخاب، طراحی و انطباق شیوه‌های اجرا، در چارچوب اهداف، شایستگی‌ها و انتظارات اساسی برنامه درسی ملی اعمال می‌شود و نباید به حذف، کاهش یا تغییر اساسی این الزامات منجر شود.
۲. **پشتیبانی و توانمندسازی به‌جای تحمیل و بازرسی صرف:** نقش سطوح ستاد، استان و منطقه، صرفاً نظارت و بازرسی یا ابلاغ و تحمیل یک‌سویه برنامه‌ها نیست؛ بلکه توانمندسازی، تسهیل‌گری، تأمین و هماهنگی منابع، ارائه پشتیبانی و مشاوره علمی و کمک به رفع موانع اجرای برنامه را در برمی‌گیرد. اقدامات این سطوح باید در راستای تقویت ظرفیت مدرسه برای تصمیم‌گیری و عمل آگاهانه و حرفه‌ای باشد.

۳. **تناسب پشتیبانی با ظرفیت و نیاز مدرسه:** نوع، میزان و شیوه پشتیبانی علمی و اجرایی متناسب با سطح توانمندی، نیازها، مسائل و شرایط هر مدرسه تعیین می‌شود و حمایت از مدارس، رویکردی یکسان و تک‌نسخه‌ای نخواهد داشت.

۴. **شفافیت و تفکیک نقش‌ها و مسئولیت‌ها:** نقش، وظایف و مسئولیت‌های سطوح ستاد، استان، منطقه و مدرسه و همچنین سهم و مسئولیت معاونت‌ها و واحدهای تخصصی ستادی در اجرای، پشتیبانی، پایش و بهبود برنامه‌های درسی و تربیتی باید به صورت روشن و قابل پیگیری تعیین و ابلاغ شود؛ به گونه‌ای که از موازی کاری، تداخل وظایف و خلأ مسئولیت جلوگیری شود.

۵. **توجه به اقتضائات بومی، محلی و محیطی:** برنامه‌های آموزشی و تربیتی مدرسه با توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان، ظرفیت‌های بومی و محلی، شرایط فرهنگی و اجتماعی و امکانات و فرصت‌های محیطی، متناسب‌سازی و غنی می‌شود.

۶. **فراهم‌سازی فرصت‌های متنوع و معنادار تربیت و یادگیری:** مدرسه و معلم با استفاده از ظرفیت بسته‌های تربیت و یادگیری، برنامه‌های مدرسه‌ای، محیط‌های تربیت و یادگیری و سایر فرصت‌های آموزشی و تربیتی، زمینه یادگیری فعال، تجربی، معنادار، موقعیت‌محور و متناسب با نیازهای دانش‌آموزان را فراهم می‌کنند.

۷. **پایش، بازخورد و اصلاح مستمر:** پایش و ارزشیابی اجرای برنامه، با هدف شناخت وضعیت، ارائه بازخورد، شناسایی مسائل و فراهم‌سازی زمینه اصلاح و بهبود مستمر انجام می‌شود و نباید صرفاً به کنترل و ارزیابی انطباق شکلی فعالیت‌ها محدود شود.

۸. **شناسایی، اعتباربخشی و اشتراک‌گذاری تجربه‌های موفق:** تجربه‌های موفق مدارس و مناطق در زمینه اجرای برنامه‌های آموزشی و تربیتی، متناسب با سازوکار تعیین شده، شناسایی، مستندسازی، اعتباربخشی و در شبکه مدارس و سطوح اجرایی مرتبط به اشتراک گذاشته می‌شود تا از آن‌ها برای یادگیری حرفه‌ای، حل مسائل و غنی‌سازی اجرای برنامه استفاده شود.

۹. **مشارکت خانواده و سایر ذی‌نفعان:** ظرفیت خانواده‌ها، دانش‌آموزان و سایر ذی‌نفعان مرتبط، متناسب با نقش و مسئولیت آنان، در طراحی، اجرا، پشتیبانی و ارزشیابی برنامه‌های آموزشی و تربیتی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۶- ساختار اجرایی و شرح وظایف

به منظور ایجاد انسجام، هماهنگی و وحدت رویه در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، اجرا، توانمندسازی، پشتیبانی، پایش و بهبود مستمر «زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی»، ساختار اجرایی آن در چهار سطح **ستاد، استان، منطقه و مدرسه** سازمان‌دهی می‌شود.

اصل حاکم بر این ساختار، پشتیبانی از مدرسه و معلم، تسهیل اجرای برنامه درسی، کاهش تمرکز، استفاده از ظرفیت‌های محلی و حرفه‌ای و ایجاد چرخه مستمر بازخورد و بهبود است.

۱-۶. سطح ستاد: شورای راهبری تحول در برنامه درسی

الف) ترکیب اعضای شورا

۱. وزیر آموزش و پرورش؛ رئیس شورا
۲. معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی؛ نایب رئیس شورا
۳. مدیرکل شورای عالی آموزش و پرورش؛ عضو
۴. معاون آموزش ابتدایی؛ عضو
۵. معاون پرورشی و فرهنگی؛ عضو
۶. معاون برنامه‌ریزی و توسعه منابع؛ عضو
۷. معاون تربیت بدنی و سلامت؛ عضو
۸. معاون وزیر و رئیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی؛ عضو
۹. رئیس مرکز برنامه‌ریزی منابع انسانی و امور اداری؛ عضو
۱۰. رئیس پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش؛ عضو
۱۱. مدیرکل انجمن اولیا و مربیان؛ عضو
۱۲. مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری؛ عضو و دبیر شورا
۱۳. مدیرکل دفتر آموزش دبستانی؛ عضو
۱۴. سایر اعضای شورای معاونان و صاحب نظران، حسب موضوع و با تشخیص رئیس شورا؛ عضو مدعو.

ب) شرح وظایف شورا

۱. تعیین سیاست‌ها و راهبردهای کلان پشتیبانی علمی از اجرای زیست‌بوم جدید در سطوح ستاد، استان و منطقه
۲. راهبری و ایجاد هماهنگی بین‌بخشی برای اجرای منسجم و هماهنگ زیست‌بوم جدید
۳. نظارت عالی بر حسن اجرای برنامه و بررسی گزارش‌های ادواری استان‌ها و دبیرخانه ستادی
۴. بررسی و تصمیم‌گیری درباره مسائل و چالش‌های اساسی و بین‌بخشی که در فرایند اجرا در استان‌ها و مناطق مطرح می‌شود.
۵. بررسی نتایج پایش و ارزشیابی و اتخاذ تصمیم برای اصلاح، تکمیل یا بازتنظیم فرایندهای اجرایی
۶. ایجاد سازوکار ارتباط مستمر با شوراهای استانی و دریافت بازخوردهای اجرایی و علمی از سطوح منطقه و مدرسه
۷. نظارت بر تأمین الزامات منابع انسانی، مالی، آموزشی، فناوری و پشتیبانی مورد نیاز اجرای برنامه توسط واحدهای ذی‌ربط

۲-۶. دبیرخانه اجرایی ستادی

دبیرخانه اجرایی ستادی در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی مستقر بوده و با هماهنگی و همکاری با معاونت آموزش ابتدایی و دیگر معاونت‌های ستادی، مسئولیت هماهنگی، پیگیری و پشتیبانی اجرایی مصوبات شورای راهبری را به عهده دارد.

شرح وظایف دبیرخانه

۱. برنامه‌ریزی و تنظیم دستور جلسات شورای راهبری و پیگیری اجرای مصوبات آن.
۲. ایجاد ارتباط مستمر با دبیرخانه‌های استانی در هماهنگی با معاونت آموزش ابتدایی و دریافت، جمع‌آوری و تحلیل گزارش‌های اجرا.
۳. تهیه گزارش‌های تحلیلی از وضعیت اجرای زیست‌بوم در سطوح مختلف.
۴. طراحی و به‌روزرسانی ابزارها، الگوها، راهنماها و چارچوب‌های مورد نیاز اجرای برنامه.
۵. برنامه‌ریزی و هماهنگی برای برگزاری دوره‌ها و برنامه‌های توانمندسازی ملی.
۶. هماهنگی برای اعتباربخشی به برنامه‌ها و تولیدات ستادی زیست‌بوم جدید.
۷. دریافت و تحلیل مسائل و چالش‌های اعلام‌شده از سوی استان‌ها و ارجاع آن‌ها به واحد تخصصی ذی‌ربط.
۸. تهیه گزارش‌های ادواری برای شورای راهبری و ارائه پیشنهادهای اصلاحی.
۹. ایجاد شبکه ارتباطی میان راهبران، مدیران و کارشناسان استانی و منطقه‌ای، گروه‌های آموزشی و مدارس مجری.
۱۰. مستندسازی فرایند اجرای زیست‌بوم و انتشار تجارب و یافته‌های قابل استفاده.

۳-۶. سطح استان: شورای استانی پشتیبانی علمی زیست‌بوم جدید برنامه درسی

به‌منظور ترجمه سیاست‌ها و چارچوب‌های ملی به الزامات و اقتضائات استانی و ایجاد هماهنگی میان واحدهای مختلف اداره کل، «شورای استانی پشتیبانی علمی زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی» تشکیل می‌شود.

الف) ترکیب اعضا

۱. مدیرکل آموزش و پرورش استان؛ رئیس شورا
۲. معاون آموزش ابتدایی؛ نایب‌رئیس شورا
۳. معاون پرورشی و فرهنگی؛ عضو
۴. معاون پژوهش، برنامه‌ریزی و توسعه منابع؛ عضو
۵. معاون تربیت‌بدنی و سلامت؛ عضو
۶. رئیس آموزش و پرورش استثنایی استان؛ عضو
۷. رئیس اداره آموزش ابتدایی؛ عضو و دبیر شورا

۸. رئیس/مسئول گروه‌های آموزشی ابتدایی؛ عضو
۹. رئیس اداره تکنولوژی، گروه‌های آموزشی و بررسی محتوای آموزشی، حسب ساختار سازمانی استان؛ عضو
۱۰. رئیس اداره انجمن اولیا و مربیان؛ عضو
۱۱. نماینده اداره برنامه‌ریزی منابع انسانی و آموزش نیروی انسانی؛ عضو
۱۲. رؤسای ادارات مناطق آموزشی منتخب یا نمایندگان ایشان؛ عضو
۱۳. نماینده راهبران برنامه درسی استان به انتخاب معاون آموزش ابتدایی؛ عضو
۱۴. رئیس اداره آموزش و پرورش عشایری (در استان‌هایی که مدارس عشایری هم جزو مدارس مجری هستند)؛ عضو
۱۵. مدیران مدارس منتخب یا راهبران برنامه درسی، حسب موضوع؛ عضو مدعو
۱۶. صاحب‌نظران دانشگاهی و متخصصان برنامه درسی، حسب موضوع؛ عضو مدعو

ب) شرح وظایف شورا

ب/ ۱) محور «آماده‌سازی و استقرار»

۱. تدوین برنامه اجرایی استانی در زمینه «آماده‌سازی و استقرار» در چارچوب شرح وظایف ذیل و متناسب با اقتضائات استان
۲. برنامه‌ریزی برای اجرای دوره‌های توانمندسازی همه عوامل در سطوح استان و مناطق مجری و تبیین دقیق سیاست‌ها، انتظارات و الزامات اجرای زیست‌بوم
۳. برنامه‌ریزی برای آگاهی‌بخشی، اطلاع‌رسانی و همراه‌سازی عمومی در سطح استان
۴. سازماندهی، توانمندسازی و حمایت از راهبران برنامه درسی و شبکه‌سازی بین آنان
۵. هماهنگی بین بخش‌های مختلف اداره کل به منظور پشتیبانی مناسب از اجرای زیست‌بوم
۶. تصمیم‌گیری نسبت به سیاست‌ها و برنامه‌های ویژه استان برای مناطق محروم، عشایری، چندپایه، دوزبانه و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه با رویکرد آموزش فراگیر
۷. تبیین و تقویت نقش حوزه پرورشی در زیست‌بوم جدید برنامه درسی برای معاونین پرورشی، مربیان امور تربیتی، مشاوران توجه به سیاست‌ها، اولویت‌ها و جهت‌گیری‌های اصلی معاونت پرورشی و فرهنگی در طراحی و اجرای فعالیت‌های مرتبط در مدارس مجری
۸. توانمندسازی معاونین و مربیان پرورشی و مشاوران مدارس منتخب از طریق برگزاری نشست‌های آموزشی و توجیهی، کارگاه‌های تخصصی، انتقال تجربه‌های موفق و ارائه الگوها و نمونه‌های عملی متناسب با شرایط مدرسه

ب/ ۲) محور «مراقبت، رصد و پایش»

۹. تدوین برنامه اجرایی استان در زمینه «مراقبت، رصد و پایش» در چارچوب شرح وظایف ذیل و متناسب با اقتضائات استان

۱۰. شناسایی مسائل و چالش‌های اجرایی مناطق و ارائه راهکارهای علمی و اجرایی برای رفع آن‌ها.
 ۱۱. برنامه‌ریزی برای بازدیدهای حمایتی و هدفمند از مناطق و مدارس در چارچوب‌های تعیین شده توسط دبیرخانه ستادی
 ۱۲. بررسی گزارش‌های پایش مناطق و راهبران برنامه درسی استان و استفاده از نتایج آن برای اصلاح برنامه‌های پشتیبانی.
 ۱۳. فعال‌سازی ظرفیت گروه‌های آموزشی و تخصصی استان به منظور مراقبت از اجرای زیست‌بوم
 ۱۴. حمایت از مناطق و مدارس متناسب با سطح توانمندی آن‌ها براساس گزارش‌ها و بازخوردهای دریافتی در طول سال و پرهیز از اجرای الگوی یکسان برای همه
 ۱۵. نظارت کلان بر عملکرد راهبران برنامه درسی
 ۱۶. شناسایی، مستندسازی و به اشتراک‌گذاری تجارب موفق مناطق و مدارس و ایجاد شبکه‌های یادگیری میان مناطق، مدیران، راهبران و معلمان
 ۱۷. تأمین و هماهنگی منابع، امکانات و ظرفیت‌های مورد نیاز جهت اجرای برنامه در سطح استان
- ب/۳) محور «اصلاح و بهبود»**
۱۸. تحلیل چالش‌های اجرا در سطح استان و ارائه پیشنهادهای اصلاحی به دبیرخانه ستاد
 ۱۹. ایجاد ارتباط مستمر با دبیرخانه ستادی و ارسال گزارش‌های دوره‌ای
 ۲۰. نظارت حمایتی نسبت به کیفیت اجرای برنامه در مناطق و ارائه بازخوردهای بهبود دهنده به مناطق
 ۲۱. پیش‌بینی برنامه‌های توانمندسازی در طول سال براساس نیازهای واقعی مناطق و مدارس
 ۲۲. بهره‌گیری از یافته‌های پژوهشی، شواهد میدانی و داده‌های ارزشیابی دانش‌آموزان برای اصلاح طراحی‌های مدرسه‌ای، منطقه‌ای و استانی یا ارائه پیشنهادهای اصلاحی به ستاد

ج) دبیرخانه استانی

اداره آموزش ابتدایی دوره اول اداره کل آموزش و پرورش استان به‌عنوان دبیرخانه اجرایی شورای استانی تعیین شود و با همکاری اداره تکنولوژی آموزشی و سایر واحدهای ذی‌ربط، وظایف دبیرخانه را انجام دهد. این دبیرخانه وظیفه دارد امور مربوط به برنامه‌ریزی و هماهنگی برگزاری جلسات شورای استانی پشتیبانی علمی زیست‌بوم جدید و همچنین، پیگیری مصوبات آن را انجام دهد و در هماهنگی با معاونت آموزش ابتدایی ستاد، نقش رابط میان دبیرخانه ستادی با سطح استان را عهده‌دار است.

تبصره ۵ : در استان‌هایی که ساختار سازمانی یا تقسیم کار متفاوتی دارند، مدیرکل استان می‌تواند با حفظ مسئولیت شورا، واحد تخصصی مناسب را به‌عنوان دبیرخانه تعیین و مراتب را به دبیرخانه ستادی اعلام کند.

۴-۶. سطح منطقه: شورای منطقه‌ای پشتیبانی علمی زیست‌بوم جدید برنامه درسی

به منظور پشتیبانی نزدیک، مستمر و میدانی از مدارس، «شورای منطقه‌ای پشتیبانی علمی زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی» در اداره آموزش و پرورش منطقه تشکیل می‌شود.

الف) ترکیب اعضا

۱. مدیر آموزش و پرورش منطقه؛ رئیس شورا
۲. معاون آموزش ابتدایی؛ نایب رئیس
۳. معاون پرورشی و تربیت بدنی؛ عضو
۴. معاون / مسئول پژوهش، برنامه‌ریزی و توسعه منابع؛ عضو
۵. رئیس اداره / کارشناس مسئول آموزش ابتدایی؛ عضو و دبیر شورا
۶. مسئول گروه‌های آموزشی ابتدایی؛ عضو
۷. کارشناس تکنولوژی و گروه‌های آموزشی یا واحد متناظر؛ عضو
۸. نماینده راهبران برنامه درسی منطقه به انتخاب معاون آموزش ابتدایی؛ عضو
۹. نماینده مدیران مدارس مجری به انتخاب معاون آموزش ابتدایی؛ عضو
۱۰. مدیران و راهبران برنامه درسی مدارس مجری حسب موضوع؛ عضو مدعو
۱۱. نمایندگان معلمان و کارشناسان صاحب نظر حسب موضوع؛ عضو مدعو

ب) شرح وظایف شورا

ب/ ۱) محور «آماده‌سازی و استقرار»

۱. تدوین برنامه اجرایی منطقه‌ای در زمینه «آماده‌سازی و استقرار» در چارچوب شرح وظایف ذیل و متناسب با اقتضات منطقه
۲. برنامه‌ریزی برای اجرای دوره‌های توانمندسازی همه عوامل در سطح منطقه و تبیین دقیق سیاست‌ها، انتظارات و الزامات اجرای زیست‌بوم
۳. برنامه‌ریزی برای آگاهی‌بخشی، اطلاع‌رسانی و همراه‌سازی عمومی در سطح منطقه
۴. سازماندهی، توانمندسازی و حمایت از راهبران برنامه درسی و شبکه‌سازی بین آنان
۵. هماهنگی با اداره کل و همچنین، واحدهای مرتبط اداره منطقه برای اجرای زیست‌بوم در مدارس
۶. برنامه‌ریزی برای پشتیبانی از مدارس با توجه به اقتضات متنوع فرهنگی، اجتماعی و آموزشی هر یک از آنها
۷. تبیین و تقویت نقش حوزه پرورشی در زیست‌بوم جدید برنامه درسی برای معاونین پرورشی، مربیان امور تربیتی، مشاوران توجه به سیاست‌ها، اولویت‌ها و جهت‌گیری‌های اصلی معاونت پرورشی و فرهنگی در طراحی و اجرای فعالیت‌های مرتبط در مدارس مجری

۸. توانمندسازی معاونین و مربیان پرورشی و مشاوران مدارس منتخب از طریق برگزاری نشست‌های آموزشی و توجیهی، کارگاه‌های تخصصی، انتقال تجربه‌های موفق و ارائه الگوها و نمونه‌های عملی متناسب با شرایط مدرسه

ب/۲) محور «مراقبت، رصد و پایش»

۹. رصد مستمر اجرای زیست‌بوم در مدارس بر پایه گزارش‌های راهبران و مدیران، تحلیل اطلاعات سامانه پایش و سایر شواهد میدانی

۱۰. انجام بازدیدهای هدفمند و حمایتی از مدارس در چارچوب‌های تعیین شده ستاد، شناسایی مسائل و نیازهای آن‌ها و ارجاع آن‌ها به راهبران یا واحدهای مربوط

۱۱. استفاده از ظرفیت گروه‌های آموزشی برای تقویت مدارس در اجرای زیست‌بوم در سطح منطقه

۱۲. پایش عملکرد و اثربخشی راهبران برنامه درسی با عنایت به نقش‌های پیش‌بینی شده برای آن‌ها

۱۳. حمایت از مدارس به منظور آگاه‌سازی اولیا نسبت به اجرای زیست‌بوم جدید و فعال‌سازی هدفمند انجمن‌های اولیا و مربیان

۱۴. شناسایی، مستندسازی و به اشتراک‌گذاری تجارب موفق مدارس و ایجاد شبکه‌های یادگیری میان مدیران، راهبران و معلمان

۱۵. بررسی و تأیید فعالیت‌های مدرسه‌ای پیشنهادی مدارس طبق چارچوب‌های تعیین شده و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها

۱۶. تأمین و هماهنگی منابع، امکانات و ظرفیت‌های مورد نیاز برای اجرای برنامه در سطح منطقه

ب/۳) محور «اصلاح و بهبود»

۱۷. دریافت بازخورد از مدارس، خانواده‌ها و سایر ذی‌نفعان در سطح منطقه و ارائه گزارش تحلیلی به اداره کل

۱۸. تحلیل و اولویت‌بندی چالش‌های مشترک مدارس منطقه (به‌ویژه در مورد چارچوب انتظارات و بسته‌های یادگیری و چگونگی اجرای آن در مدارس) و بازخورد آن‌ها به اداره کل و ستاد

۱۹. پشتیبانی از مدارس در اصلاح و بهبود برنامه‌های درسی و فرصت‌های یادگیری

۲۰. پیش‌بینی برنامه‌های توانمندسازی در طول سال براساس نیازهای واقعی مدارس

۲۱. بهره‌گیری از یافته‌های پژوهشی، شواهد میدانی و داده‌های ارزشیابی دانش‌آموزان برای اصلاح

طراحی‌های مدرسه‌ای و منطقه‌ای یا ارائه پیشنهادها برای اصلاحی به استان و ستاد

ج) دبیرخانه منطقه‌ای

معاونت آموزش ابتدایی منطقه دبیرخانه اجرایی شورای منطقه‌ای است و با همکاری گروه‌های آموزشی، کارشناسان تکنولوژی آموزشی، سنجش و ارزشیابی و سایر واحدهای ذی‌ربط، امور دبیرخانه را انجام می‌دهد.

این دبیرخانه وظیفه دارد امور مربوط به برنامه‌ریزی و هماهنگی برگزاری جلسات شورای منطقه‌ای و همچنین، پیگیری مصوبات آن را انجام دهد و نقش رابط میان دبیرخانه استانی با سطح منطقه را عهده‌دار است.

۵-۶. سطح مدرسه: شورای علمی برنامه درسی مدرسه‌ای

به منظور تحقق واقعی برنامه درسی مدرسه‌ای و فراهم کردن زمینه مشارکت حرفه‌ای مدیر و معلمان در طراحی، اجرا، پایش و بهبود برنامه درسی، «شورای علمی برنامه درسی مدرسه‌ای» در هر یک از مدارس مجری زیست‌بوم جدید تشکیل می‌شود.

این شورا، کانون اصلی **تصمیم‌گیری حرفه‌ای، هم‌اندیشی، طراحی، بازنگری و یادگیری جمعی** در زمینه راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای و بسته‌های تربیت و یادگیری تولید شده براساس آن برنامه است.

الف) ترکیب اعضا

۱. مدیر مدرسه؛ رئیس شورا
۲. راهبر برنامه درسی؛ نایب‌رئیس
۳. معاون آموزشی؛ در صورت وجود، عضو
۴. نماینده شورای معلمان؛ عضو
۵. معلمان پایه اول ابتدایی مدرسه؛ عضو
۶. معاون پرورشی و فرهنگی / مربی امور تربیتی مدرسه؛ عضو
۷. معلم تربیت‌بدنی و مراقب سلامت (در صورت وجود)؛ عضو
۸. مشاور (در صورت وجود)؛ عضو
۹. نماینده دبیرخانه منطقه‌ای به انتخاب معاون آموزش ابتدایی منطقه؛ عضو
۱۰. نماینده والدین کلاس‌های پایه اول؛ حسب موضوع
۱۱. دیگر عوامل مدرسه، افراد صاحب‌نظر محلی، والدین یا سایر متخصصان؛ حسب موضوع و با دعوت مدیر

ب) شرح وظایف شورا

ب / ۱) محور «آماده‌سازی و استقرار»

۱. بررسی و تصویب تقویم سالانه مدرسه براساس الزامات «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای»
۲. بررسی سطح آگاهی و توانمندی معلمان و عوامل مدرسه از زیست‌بوم و چگونگی اجرای آن و در صورت نیاز، برنامه‌ریزی برای دوره‌ها، جلسات و کارگاه‌های جبرانی و تکمیلی به کمک منطقه
۳. بحث و بررسی درباره چگونگی اجرای بسته‌های تربیت و یادگیری در هر یک از سطوح اجرای آگاهانه، اجرای انطباق‌گرایانه، انتخاب یا تولید براساس راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای (در چارچوب مشخص شده برای سال ۱۴۰۵-۱۴۰۶)

۴. بررسی و تصویب فعالیت‌ها و پودمان‌های مدرسه‌ای و برنامه‌ریزی برای اجرای آن‌ها
۵. برنامه‌ریزی برای آگاه‌سازی اولیا نسبت به نقش ایشان در زیست‌بوم و همراه‌سازی آن‌ها

ب/۲) محور «مراقبت، رصد و پایش»

۶. پایش مستمر کیفیت اجرای زیست‌بوم در مدرسه (در هر دو بخش «عناوین دروس» و «فعالیت‌های مدرسه‌ای»)
۷. بررسی مسائل، موانع و چالش‌های علمی و اجرایی اجرای زیست‌بوم و بحث، تبادل نظر و تجربه و تأمل حرفه‌ای درباره راه‌حل‌ها
۸. نظارت بر مستندسازی تجربه‌های موفق و قابل استفاده مدرسه
۹. تحلیل و بررسی نتایج ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان و دیگر شواهد میدانی به منظور سنجش میزان تحقق انتظارات مندرج در راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای
۱۰. فراهم کردن زمینه مشارکت همه عوامل مدرسه، خانواده‌ها و دیگر عناصر مؤثر محلی (خیرین، مسئولان محلی و ...) در اجرا و توسعه برنامه‌ها و فعالیت‌های پیش‌بینی شده
۱۱. برنامه‌ریزی برای توسعه حرفه‌ای معلمان و ایجاد انگیزش در آن‌ها

ب/۳) محور «اصلاح و بهبود»

۱۲. بررسی چالش‌های عملی اجرای «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای»، «بسته‌های تربیت و یادگیری» و «فعالیت‌ها و پودمان‌های مدرسه‌ای» و ارائه بازخورد به منطقه

۷- ملاحظات و نکات قابل توجه

۱. **ممنوعیت همکاری در برگزاری یا شرکت در دوره‌های غیررسمی و فاقد مجوز:** هرگونه همکاری در برگزاری یا شرکت در دوره‌ها یا کارگاه‌های ارائه شده توسط مؤسسات، نهادها و افراد فاقد صلاحیت که خارج از چارچوب دوره‌های رسمی برگزار شده توسط وزارت آموزش و پرورش و بدون مجوز رسمی از سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و معاونت آموزش ابتدایی انجام شود، ممنوع است.
۲. **برگزاری منظم جلسات شوراهای مرتبط:** شوراهای پیش‌بینی شده در سطوح مختلف اجرای زیست‌بوم جدید، باید جلسات خود را به صورت منظم و مسئله‌محور برگزار کنند و مسائل، نیازها، موانع و تجربه‌های حاصل از اجرای برنامه را بررسی و برای آن‌ها تصمیم یا راهکار مناسب اتخاذ کنند. جلسات شوراها نباید صرفاً به ارائه گزارش وضعیت اختصاص یابد و لازم است خروجی هر جلسه، تاحدامکان، شامل تصمیم، مسئول پیگیری، زمان‌بندی و نحوه پیگیری باشد. حسب سطح شورا و مسئولیت آن، علاوه بر آنچه در شرح وظایف شوراها گذشت، موضوعات زیر می‌تواند در دستور کار جلسات قرار گیرد:
 - میزان آمادگی مدارس برای استقرار برنامه و نیازهای باقی‌مانده؛
 - وضعیت توانمندسازی عوامل و نیازهای آن‌ها در این جهت؛
 - مسائل و چالش‌های اجرای برنامه‌های درسی و تربیتی؛

- میزان و نحوه استفاده از ظرفیت‌های بومی، محلی و محیطی؛
- وضعیت محیط‌های تربیت و یادگیری و نیازهای مرتبط؛
- مسائل کلاس‌های چندپایه و مدارس و دانش‌آموزان دارای شرایط خاص؛
- مسائل مربوط به زمان، فضا، نیروی انسانی و تجهیزات؛
- بررسی و تحلیل نتایج پایش و بازخوردهای دریافت‌شده از مدارس؛
- تجربه‌های موفق قابل استفاده در سایر مدارس؛
- آمادگی برای شرایط اضطراری و استمرار آموزش در وضعیت نیمه‌حضور یا غیرحضور؛
- مسائل و پیشنهادها قابل انتقال به سطح بالاتر برای تصمیم‌گیری.

۳. **نقش مدیر مدرسه:** مدیر مدرسه به‌عنوان مدیر ارشد اجرای زیست‌بوم در مدرسه، مسئول فراهم کردن شرایط لازم برای فعالیت شورای علمی برنامه درسی مدرسه‌ای، برنامه‌ریزی و پیگیری اجرای مصوبات و تصمیمات آن در چارچوب ضوابط است. با این حال، شورا باید ماهیت **تخصصی و مشارکتی** داشته باشد و به جلسه‌ای صرفاً اداری برای ابلاغ تصمیمات تبدیل نشود.

۴. **نقش راهبر برنامه درسی:** راهبران برنامه درسی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل پشتیبانی علمی و حرفه‌ای اجرای زیست‌بوم جدید، در چارچوب وظایف ابلاغی، نقش تسهیل‌گر، مشاور و همراه مدرسه را ایفا می‌کنند. راهبران در سال نخست اجرای برنامه با هماهنگی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، معاونت آموزش ابتدایی وزات متبوع و معاونت‌های آموزش ابتدایی استان‌ها شناسایی و انتخاب شدند. ابلاغ راهبران ذیل شغل راهبر آموزشی تربیتی از سوی مرکز برنامه ریزی منابع انسانی و امور اداری وزارت متبوع صادر شده است. نحوه ارتباط و تعامل راهبران با عوامل منطقه و مدرسه باید به‌گونه‌ای تنظیم شود که ضمن جلوگیری از تداخل وظایف و ایجاد ساختار موازی، ارتباط حرفه‌ای مستمر میان مدرسه، راهبران برنامه درسی و سطوح منطقه‌ای برقرار باشد. راهبران، مسائل و نیازهای علمی و حرفه‌ای مشاهده‌شده در مدارس را برای بهره‌گیری در فرایند پشتیبانی و بهبود، در مسیر تعیین‌شده منتقل می‌کنند و جایگزین مدیر، معلم یا مسئولان رسمی منطقه نخواهند بود. مهم‌ترین وظایف راهبران برنامه درسی به این قرار است:

* محور «آماده‌سازی و استقرار»

- (۱) شرکت فعال در جلسات شورای علمی مدرسه (و جلسات سطح منطقه و استان در صورت نیاز) و دیگر جلسات مرتبط برای پشتیبانی علمی از مدارس
- (۲) همکاری در برگزاری دوره‌های توانمندسازی مستمر برای مدیران و معلمان به‌منظور اجرای مؤثر زیست‌بوم جدید
- (۳) مشاوره به مدیر مدرسه در تدوین تقویم سالانه مدرسه

۴) مشاوره به مدرسه در چگونگی اجرای بسته‌های تربیت و یادگیری در هر یک از سطوح اجرای آگاهانه، اجرای انطباق‌گرایانه، انتخاب یا تولید براساس راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای (در چارچوب مشخص شده برای سال ۱۴۰۵-۱۴۰۶)

۵) ارائه مشاوره و حمایت تخصصی معلم برای طراحی و اجرای فرصت‌های یادگیری متنوع در چارچوب راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای

۶) همکاری با شورای علمی مدرسه برای طراحی و انتخاب فرصت‌های یادگیری مناسب در پودمان‌های فعالیت‌های مدرسه‌ای

۷) همکاری با مدرسه برای آشنایی والدین با نقش خود در اجرای راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای

* محور «مراقبت، رصد و پایش»

۸) بازدید منظم از مدارس و کلاس‌های تحت پوشش برای نظارت بر اجرای برنامه‌ها و ارائه بازخورد، مشاوره و راهنمایی به معلمان، مدیر و دیگر عوامل مدرسه و پاسخگویی به درخواست‌های مشاوره معلمان

۹) پایش مستمر کیفیت اجرای زیست‌بوم جدید برنامه درسی و ثبت نتایج در سامانه

۱۰) انعکاس بازخوردهای میدانی و ارائه گزارش‌های دوره‌ای به منطقه / اداره کل / ستاد از طریق سامانه

۱۱) ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان و انجام پژوهش‌های میدانی در مدارس تحت پوشش، برای برنامه‌ریزی به‌منظور تحقق انتظارات مندرج در راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای

* محور «اصلاح و بهبود»

۱۲) بررسی چالش‌های اجرای «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» و ارائه بازخورد به منطقه / اداره کل / ستاد به‌منظور اصلاح و توسعه برنامه‌ها

۱۳) بررسی چالش‌های اجرای فعالیت‌های مدرسه‌ای و بسته‌های یادگیری دروس در عمل و ارائه بازخورد و پیشنهاد عملی به منطقه / اداره کل / ستاد و اقدام برای رفع آن چالش‌ها

۱۴) فراهم کردن زمینه تبادل نظر و هم‌افزایی مدارس تحت پوشش، در راستای اجرای آگاهانه بسته‌ها و انطباق آن‌ها با شرایط محلی و طراحی فرصت‌های مناسب یادگیری

۱۵) تجمیع چالش‌های مشترک معلمان و انعکاس به کمیته مدرسه / منطقه

۵. **اهمیت کاهش تمرکز:** تصمیم‌گیری در هر سطح باید تا حد امکان در همان سطحی انجام شود که اطلاعات، ظرفیت و اختیار لازم برای تصمیم‌گیری وجود دارد. سطوح بالاتر وظیفه دارد در درجه نخست **چارچوب، پشتیبانی، توانمندسازی و رفع موانع** را فراهم کند و از ورود غیرضروری به تصمیم‌های حرفه‌ای مدرسه پرهیز نماید.

۶. **تفاوت سطح پشتیبانی:** نوع و میزان پشتیبانی علمی و اجرایی از مدارس باید متناسب با سطح توانمندی آنها تعیین شود. مدارس می‌توانند با توجه به ظرفیت و تجربه خود، مطابق با آموزش‌های ارائه شده در دوره‌های کشوری اجرای زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی، در یکی از سطح‌های «مجرى وفادار» بسته‌های یادگیری، «انطباق گر» موقعیت‌ها یا فعالیت‌های یادگیری این بسته‌ها، و یا «انتخاب گر» یا «تولید کننده» موقعیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده برای «فعالیت‌های مدرسه‌ای» قرار گیرند.

۷. برای جلوگیری از افزایش جلسات و بار اداری، **شورای علمی برنامه درسی مدرسه‌ای می‌تواند در قالب جلسات شورای معلمان تشکیل شود** و نیازی به تشکیل جلسات جداگانه در همه موارد ندارد. در این حالت، موضوعات مربوط به زیست‌بوم جدید برنامه درسی باید به‌عنوان دستور جلسه مشخص مطرح و نتایج آن در صورت جلسات شورا ثبت شود.

۸. **جایگاه شورای مدرسه:** شورای علمی برنامه درسی مدرسه‌ای جایگزین «شورای مدرسه» موضوع آیین‌نامه اجرایی مدارس نیست و وظایف آن ناظر به **جنبه‌های علمی، حرفه‌ای و برنامه درسی** است. شورای مدرسه همچنان وظایف و اختیارات مقرر قانونی خود را خواهد داشت. آیین‌نامه اجرایی مدارس نیز شورای مدرسه را در چارچوب سیاست مدرسه‌محوری برای مشارکت عوامل سهیم و مؤثر در برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، اجرا و نظارت پیش‌بینی کرده است.

۹. **استفاده از ظرفیت‌های محلی:** شوراهای استانی و منطقه‌ای می‌توانند حسب نیاز از ظرفیت دانشگاه‌ها (به‌ویژه دانشگاه فرهنگیان)، مراکز علمی، گروه‌های آموزشی، صاحب‌نظران، معلمان باتجربه، خانواده‌ها و دیگر ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی محلی برای پشتیبانی علمی و حرفه‌ای استفاده کنند.

۱۰. **نقش معاون پرورشی / مربی امور تربیتی مدرسه:** در دوره اول ابتدایی، پودمان‌های تربیتی مندرج در راهنمای عمل برنامه درسی با تمرکز بر اهدافی همانند تقویت هویت اسلامی - ایرانی، انسجام اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، سواد رسانه‌ای، مدیریت هیجانات و مشارکت فعال دانش‌آموزان، می‌بایست توسط معاون پرورشی و فرهنگی و مربی امور تربیتی مدرسه با طراحی خلاقانه و آگاهانه، فعالیت‌های جذاب، با نقش‌دهی به دانش‌آموزان اجرا شود.

۸- نظارت، پایش، گزارش‌دهی و مستندسازی

نظارت و پایش اجرای زیست‌بوم جدید برنامه درسی با رویکرد **راهبری، حمایت، یادگیری از اجرا، اصلاح و بهبود مستمر** انجام می‌شود و هدف آن صرفاً کنترل میزان انطباق مدرسه با برنامه یا ارزیابی عملکرد اداری عوامل اجرایی نیست.

۱. **سطوح و رویکرد پایش:** پایش اجرای برنامه در سه سطح انجام می‌شود:

الف - **خودپایشی مدرسه:** مدرسه با مشارکت مدیر، معلمان و سایر عوامل مرتبط، وضعیت استقرار و اجرای برنامه، نقاط قوت، چالش‌ها، نیازهای پشتیبانی و زمینه‌های بهبود را بررسی و نتایج را مستند می‌کند.

ب - **پایش حمایتی منطقه:** منطقه ضمن بررسی نتایج خودپایشی مدارس، با رویکرد حمایتی و متناسب با نیاز و سطح توانمندی هر مدرسه، نسبت به شناسایی مسائل، ارائه بازخورد، تسهیل فرایند اجرا و تأمین یا هماهنگی پشتیبانی‌های مورد نیاز اقدام می‌کند.

ج - **پایش در سطح استان و ستاد:** استان و ستاد، ضمن رصد وضعیت کلی اجرای برنامه، از نتایج پایش مدارس و مناطق برای شناسایی مسائل مشترک، ارائه پشتیبانی علمی و اجرایی، اصلاح و غنی‌سازی برنامه‌ها و تصمیم‌گیری در سطوح مربوط استفاده می‌کنند.

۲. **زمان و موضوع پایش:** پایش از مرحله آماده‌سازی و استقرار برنامه آغاز شده و در طول سال تحصیلی استمرار می‌یابد. موضوع پایش، حسب مورد، شامل میزان استقرار برنامه، کیفیت اجرای فعالیت‌های آموزشی و تربیتی، استفاده از فرصت‌های متنوع تربیت و یادگیری، میزان بهره‌گیری از ظرفیت‌های بومی و محیطی، کیفیت محیط‌های تربیت و یادگیری، چالش‌ها و موانع اجرا، نیازهای توانمندسازی و پشتیبانی و نتایج حاصل از اجرای برنامه خواهد بود.

۳. **هدف اصلی از نظارت و پایش: حمایت به هدف بهبود، نه مچ‌گیری:** پایش و ارزیابی عملکرد شوراه و مدارس باید با هدف **شناسایی نیاز، ارائه بازخورد، رفع موانع و بهبود اجرا** انجام شود و نه مچ‌گیری یا تحمیل الگوهای یکسان به مدارس. گزارش صادقانه مشکلات و کاستی‌های اجرای برنامه نباید به‌خودی‌خود موجب پیامدهای تنبیهی برای مدرسه شود، بلکه باید مبنای شناخت مسئله و ارائه پشتیبانی و راهکار اصلاحی قرار گیرد. در مواردی که مدرسه برای ادامه یا اصلاح اجرای برنامه نیازمند حمایت تخصصی، آموزشی، منابع یا مشاوره باشد، لازم است که سطح مربوط، امکان دسترسی مدرسه به حمایت مورد نیاز را فراهم یا هماهنگ کند.

۴. **گزارش‌دهی صادقانه، تحلیلی و مبتنی بر شواهد:** شایسته است گزارش‌ها در سطوح مختلف استانی، منطقه‌ای و مدرسه‌ای، علاوه بر بیان اقدامات انجام شده و وضعیت اجرای برنامه، شامل دستاوردها، مسائل، چالش‌ها، کاستی‌ها و نیازهای پشتیبانی و پیشنهادها و به‌صورت واقعی و مبتنی بر شواهد باشد و از گزارش‌سازی اداری پرهیز شود.

۵. **استفاده از نتایج پایش در تصمیم‌گیری و یادگیری سازمانی:** نتایج پایش صرفاً برای ثبت وضعیت موجود نیست، بلکه باید در تصمیم‌گیری‌های بعدی مدرسه، منطقه، استان و ستاد (در زمینه‌هایی همانند اصلاح فرایند اجرا، طراحی برنامه‌های توانمندسازی، رفع موانع، بازنگری در شیوه‌های پشتیبانی و اصلاح و غنی‌سازی برنامه‌های درسی و بسته‌های تربیت و یادگیری)، یادگیری سازمانی، شناسایی و اشتراک‌گذاری تجارب موفق و توسعه شبکه‌های یادگیری حرفه‌ای مورد استفاده قرار گیرد.

۶. **مستندسازی فرایند اجرا:** مدارس، مناطق و استان‌ها موظف‌اند متناسب با نقش و مسئولیت خود، شواهد و مستندات مرتبط با اجرای برنامه را به صورت منظم ثبت و نگهداری کنند. مستندات می‌تواند شامل تقویم سالانه مدرسه، گزارش‌های خودپایشی، صورت‌جلسات و نتایج نشست‌های تأملی، نمونه فعالیت‌ها و تجربه‌های آموزشی و تربیتی، شواهد حاصل از مشاهده و ارزشیابی، مسائل و اقدامات اصلاحی و سایر شواهد مورد نیاز باشد.

۷. **ثبت اطلاعات و استفاده از نمون‌برگ‌های رسمی در سامانه پشتیبانی علمی زیست‌بوم جدید:** شاخص‌ها، ابزارها و نمون‌برگ‌های رسمی پایش و گزارش‌دهی، در سامانه مربوط بارگذاری خواهد شد و مدارس و سطوح اجرایی ذی‌ربط موظف‌اند اطلاعات مورد نیاز را در این سامانه ثبت کنند. همچنین، راهنمای بازدید از مدارس و مهم‌ترین شاخص‌هایی که شایسته است در بازدیدها مورد توجه باشند، ارسال خواهد شد.

۹- ملاحظات و الزامات استقرار در سال نخست اجرا

با توجه به اینکه سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶ نخستین سال استقرار زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی در قریب به ۲۰۰ مدرسه منتخب می‌باشد و مرحله‌ای برای **الگوسازی، یادگیری از اجرا و فراهم‌سازی زمینه توسعه و تعمیم** آن است، اقدامات اجرایی باید با رویکرد تدریجی، حمایتی، یادگیرنده و مبتنی بر تجربه انجام شود. در این راستا، موارد زیر مورد توجه قرار گیرد:

۱. **آگاه‌سازی و آماده‌سازی تدریجی استان‌ها و مناطق:** استان‌ها و مناطق موظف‌اند پیش از آغاز و در جریان سال تحصیلی، فرایند آگاه‌سازی و توجیه تدریجی مدیران، معلمان و عوامل مرتبط را با استفاده از محتوای علمی و اجرایی ابلاغ‌شده انجام دهند. این آگاه‌سازی باید به گونه‌ای باشد که عوامل مدرسه، ضمن آشنایی با اهداف و الزامات زیست‌بوم جدید، نسبت به نقش، اختیار و مسئولیت حرفه‌ای خود و نحوه بهره‌گیری از حمایت‌های علمی و اجرایی آگاهی کافی پیدا کنند.

۲. **سال نخست به عنوان مرحله الگوسازی و یادگیری از اجرا:** اجرای سال نخست باید با تأکید بر شناسایی نقاط قوت، مسائل، موانع، نیازهای پشتیبانی و تجربه‌های موفق مدارس دنبال شود. انتظار می‌رود یافته‌های حاصل از این مرحله، مبنای اصلاح، غنی‌سازی و تکمیل شیوه‌های اجرا و پشتیبانی در سال‌های بعد قرار گیرد.

۳. **سامانه‌ها و بسترهای پشتیبان اجرا:** سامانه‌ها و بسترهای الکترونیکی مورد نیاز برای معرفی برنامه‌ها و محتواهای آموزشی و تربیتی، دسترسی به راهنماها و منابع، ارائه محتوای توانمندسازی، ثبت و تبادل تجربه‌ها، دریافت بازخورد، پایش و گزارش‌دهی، حسب برنامه اجرایی، توسط مراجع ذی‌ربط معرفی و در اختیار استان‌ها، مناطق و مدارس قرار خواهد گرفت. آدرس سامانه متعاقباً اعلام خواهد شد.

۴. **طرح موضوع در شورای آموزش و پرورش استان:** استان‌ها، متناسب با سازوکارهای قانونی و اجرایی موجود،

موضوع استقرار زیست‌بوم جدید برنامه درسی دوره اول ابتدایی را در **شورای آموزش و پرورش استان** مطرح

و ضمن تبیین اهداف، الزامات و نیازهای اجرایی آن، ظرفیت‌های استانی دستگاه‌های عضو شورا و سایر نهادهای مرتبط را برای پشتیبانی از اجرای برنامه فعال کنند. مواردی مانند تأمین ظرفیت‌ها و منابع، استفاده از امکانات محلی، هماهنگی بین دستگاهی، حمایت از محیط‌های تربیت و یادگیری و رفع موانع اجرایی می‌تواند در دستور کار شورا قرار گیرد.

۵. **پیش‌بینی شرایط اضطراری و تداوم فرایند تربیت و یادگیری:** استان‌ها و مناطق باید در مرحله آماده‌سازی اجرای برنامه، تمهیدات لازم برای تداوم فرایند تعلیم و تربیت در شرایط اضطراری، از جمله تعطیلی موقت مدارس، نیمه‌حضوری یا غیرحضوری شدن آموزش را پیش‌بینی کنند. این تمهیدات باید شامل آمادگی برای استفاده از ظرفیت کلاس‌ها و محیط‌های مجازی، ارتباط و تعامل مستمر معلم و دانش‌آموز، دسترسی به محتوای مورد نیاز و استمرار سنجش و بازخورد یادگیری باشد.

۶. **پیش‌بینی و تأمین منابع مورد نیاز:** منابع، تجهیزات و الزامات مورد نیاز اجرای زیست‌بوم در سال نخست اجرا، در چارچوب امکانات و اختیارات استان‌ها، مناطق و مدارس تأمین خواهد شد و لازم است استان‌ها و مناطق نسبت به پیش‌بینی، هماهنگی و تأمین در حیطه مسئولیت خود اقدام و موارد نیازمند حمایت ملی را به‌موقع اعلام کنند.

